

ΤΖΕΪΜΣ ΤΖΟΪΣ

Οι γάτες
της
Κοπεγχάγης

ΤΖΕΪΜΣ ΤΖΟΪΣ

Οι γάτες
της
Κοττεχάκης

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: THE CATS OF COPENHAGEN

Από τις Εκδόσεις Ithys Press, Δουβλίνο 2012

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: Οι γάτες της Κοπεγχάγης

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: James Joyce

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ: Casey Sorrow

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ — ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ευδοξία Μπινοπούλου

ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Γιώργος Παζάλος

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Ι. Πέππας ΑΒΕΕ

ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Μάντης Ιωάννης & Υιοί Ε.Ε.

© Ithys Press, 2012

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2012

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2012

ISBN 978-960-496-985-2

Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο κημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοίου 121

144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο: Μαυρομικάλη 1

106 79 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800

Telefax: 2102819550

www.psichogios.gr

e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head office: 121, Tatoiou Str.

144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore: 1, Mavromichali Str.

106 79 Athens, Greece

Tel.: 2102804800

Telefax: 2102819550

www.psichogios.gr

e-mail: info@psichogios.gr

ΤΖΕΪΜΣ ΤΖΟΪΣ

Οι γάτες
της
Κοπεγχάγης

Πρόλογος

Έξοχο, μικροσκοπικό και με ένα δυνατό, σχεδόν αναρχικό υπονοούμενο, το έργο *Οι γάτες της Κοπεγχάγης* είναι ένα κάπως νεότερο δίδυμο αδελφάκι του *Η γάτα και ο διάβολος*, που αποτελεί τη μοναδική έως τώρα γνωστή ιστορία του Τζόις για παιδιά. Και τα δύο έργα, γραμμένα μέσα σε λίγες εβδομάδες, περιλαμβάνονται σε επιστολές προς τον Στίβεν Τζέιμς Τζόις, τον μοναδικό εγγονό του συγγραφέα. Ως φαίνεται, οι γάτες κυκλοφορούσαν ευρέως ανάμεσά τους: οι γάτες, καθώς και η κοινή τους ανάγκη να έχουν κάποιον να τους βοηθάει να περάσουν το δρόμο.

Όταν έγραψε στον εγγονό του, στις 10 Αυγούστου του 1936, για να του πει για τη γάτα και το διάβολο του Μποζενσί (έγραφε από το Βιλιέ-σιρ-Μερ στο Καλβαντός), τον ενημέρωσε ότι πριν από λίγες ημέρες τού είχε στείλει «μια μικρή γατούλα γλυκίσματα γεμάτη» – ένα είδος Δούρειου Γάτου για να ξεγελάσει τους μεγάλους. Άλλη μία σπουδαία ιδέα τσιμπημένη από τον Όμηρο.

Όπως πολλοί κατά τα άλλα λογικοί άνθρωποι, ο Τζέιμς Τζόις αντιπαθούσε, ως και απεχθανόταν, τα σκυλιά: αγαπούσε, όμως, τον κόσμο των γατιών. Στο πρώτο κεφάλαιο του *Οδυσσέα*, στο οποίο εμφανίζεται ο Λεοπόλδος Μπλουμ, η πρώτη κιόλας συνομιλία είναι ανάμεσα σε ένα πεινασμένο αιλουροειδές κι έναν καλόκαρδο Μπλουμ:

– *Νιάου!*

– *Α, καλώς την, είπε ο κ. Μπλουμ, στρέφοντας το σώμα του από την φωτιά.*

Η γάτα νιαούρισε προς απάντησίν του και συνέχισε το μεγαλοπρεπές περπάτημα, νιαουρίζοντας, τεντωμένη γύρω από το πόδι του τραπεζιού.*

Ουδείς έχει διαβάσει τούτη την απολαυστική μικρή ιστορία (τις *Γάτες*, όχι τον *Οδυσσέα!*) εδώ και πολύ καιρό και, μάλιστα, ήταν σχεδόν εντελώς χαμένη και λησμονημένη. Χαρά μεγάλη που για πρώτη φορά τη βλέπουμε να εμφανίζεται τυπωμένη.

---

* Τζαίμς Τζόις, *Οδυσσέας*, μτφρ. Σωκράτης Καψάσκης, εκδ. Κέδρος, σ. 81.

Σύντομη ιστορία

Το Μάρτιο του 2006, ο Χανς Ε. Γιάνκε γενναιόψυχα δώρισε το περιεχόμενο ενός σαραβαλιασμένου μπαούλου με ποικίλα χαρτιά στο Ίδρυμα Τζέιμς Τζόις στη Ζυρίχη, διευθυντής του οποίου είναι ο μεγαλοπρεπής Φριτς Ζεν. Ο Χανς είναι θετός γιος του γιου του Τζέιμς Τζόις, του Τζορτζ (Τζόρτζο). Κληρονόμησε αυτά τα σημαντικά έγγραφα από τη μητέρα του, την Άστα, τη δεύτερη σύζυγο του Τζορτζ. Ανάμεσα σε πολλά στοιχεία υψίστου ενδιαφέροντος είναι και επιστολές του Τζόις προς την Έλεν Φλάισμαν, πρώτη σύζυγο του Τζόρτζο και μητέρα του Στίβεν. Μεταξύ αυτών και μια επιστολή προς τον μικρό Στίβεν, τεσσάρων ετών, όπου ο Τζόις ιστορούσε ένα σύντομο και διασκεδαστικό παραμύθι, τις *Γάτες της Κοπεγχάγης*.

Μια στενή και γερή σχέση είχε καλλιεργηθεί ανάμεσα σε παπού και εγγονό, για τη γέννηση του οποίου, στις 13 [ή 15] Φεβρουαρίου του 1932 –λίγο μετά την απώλεια του μέγιστα επιβλητικού πατέρα του ίδιου του συγγραφέα–, ο Τζέιμς Τζόις συνέθεσε ίσως το πιο τρυφερό ποίημά του, το «*Ecce Puer*». Παραθέτουμε την τρίτη στροφή:

Η νέα ζωή σαν χνώτο
σε διάφανο γυαλί,
ο κόσμος ο αγέννητος
έρχεται να διαβεί.*

Μια και η επιστολή με τις *Γάτες της Κοπεγχάγης* (πιθανόν ταχυδρομημένη σ' ένα κόκκινο γραμματοκιβώτιο στην Κοπεγχάγη) φέρει ημερομηνία 3 [ή 5] Σεπτεμβρίου 1936, μπορούμε να την τοποθετήσουμε στο πλαίσιο των τρεχόντων ταξιδιών και σχεδίων του.

---

* Richard Ellmann, *Τζαίμς Τζόις*, μτφρ. Αθηνά Δημητριάδου, εκδ. Scripta, σ. 759.

Ο Στίβεν έμενε στη Βίλα ντε Ροζ στο Μεντόν-Σεν-Μπερνάρ, και ο Τζόις έκανε μίαν ανάπαυλα στη Δανία. Η οικονομική κατάσταση του συγγραφέα ήταν επισφαλής: οι δεσμεύσεις του ήσαν περίπλοκες και ανησυχαστικές, και η ιδέα ν' αφήσει το Παρίσι για τη σχετική όαση της Κοπεγχάγης τον έθελξε. Μιλούσε υποφερτά δανέζικα και του άρεσε να λέει ότι, όπως και άλλοι Δουβλινέζοι που κατάγονταν από τους Βίκινγκ, είχε κι αυτός το προνόμιο να ρέει καλό δανέζικο αίμα στις φλέβες του. Αισθανόταν ότι το Ιντερλούδιο της Κοπεγχάγης θα του πρόσφερε την ευκαιρία, που τόσο χρειαζόταν, να χαλαρώσει πίνοντας ένα ποτήρι κρασί («*at bestille en flaske vin*») και επίσης να βγάλει λίγη δουλειά («*at bestille noget*»). Κι αφού βρισκόταν στου Άμλετ την πατρίδα, μπορούσε να πιέσει για μια δανέζικη έκδοση του *Οδυσσέα* (που δεν πραγματοποιήθηκε τελικά παρά το 1949, σε μετάφραση του Mogens Boisen). Τέλος, ο τυχόν άλλος ελεύθερος χρόνος θα μπορούσε να αφιερωθεί στην ανάγνωση των δοκιμίων τής από καιρό αναμενόμενης έκδοσης του *Οδυσσέα* από την Bodley Head – της πρώτης αγγλικής έκδοσης που θα τυπωνόταν τώντι στην Αγγλία.

Συνέβη η διαμονή του στη Δανία να στεφθεί από μεγάλη επιτυχία. Ιδιαίτερα του άρεσαν τα γραμματοκιβώτια, ενώ οι ταχυδρόμοι με τα κόκκινα πανωφόρια τού έφερναν στο νου τον Σον, τον πείσμονα ταχυδρόμο του *Finnegans Wake*. Σχεδίαζε να επανέλθει στην Κοπεγχάγη την επόμενη άνοιξη και να νοικιάσει μια κατοικία. Του άρεσαν οι Δανοί, ένα «έθνος θρηνωδών» και μια ράτσα «άγριων αντρών με απαλή φωνή», όπως το διατύπωνε, ακριβώς όπως κι οι Ιρλανδοί. Το Δουβλίνο, φυσικά, είχε ιδρυθεί, χίλια χρόνια νωρίτερα, από Δανούς. Και ο Τζόις χρησιμοποίησε πολλές δανέζικες λέξεις καθώς έγραφε το έργο εν εξελίξει, το *Finnegans Wake*.

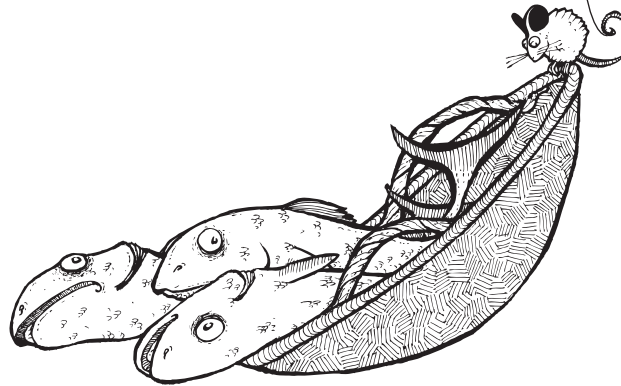
Φευ, αντίθετα με τον Φίνεγκαν, δεν έμελλε ποτέ να επανέλθει: έτσι μας λένε οι βιογράφοι του. Ο μόνος τρόπος να το διαπιστώσουμε στ' αλήθεια θα ήταν να πάμε εκεί από μόνοι μας και να δούμε αν κατάφερε να τρυπώσει στις *Γάτες*.

Αλίμονο!

Γάτα Κοπεγχάγης να σου στείλω δεν μπορώ,
γιατί *γάτες* δεν έχει στην Κοπεγχάγη *εδύ*.

Πολλά ψάρια έχει, ποδήλατα πολλά,
καθόλου όμως γιατί.

Κι ούτε **α**στυφύλακες έχει στη γειτονιά.

ΟΛΟΙ ΟΙ ΔΑΝΟΙ
ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΕΣ
ΤΗ ΜΕΡΑ
ΟΛΟ ΡΑΧΑΤΙ
ΤΗΝ ΠΕΡΝΑΝΕ
ΣΤΟ ΚΡΕΒΑΤΙ.

Μεγάλα πούρα Δανίας φουμάρουν εδώ πέρα
και πίνουν βουτυρόγαλα,
σου λέω, όλη μέρα.

Ένα σωρό αγόρια νεαρά, στα κόκκινα ντυμένα,
δυσρνάν με τα Ποδήλατα, με Κάρτες,
Τηλεγραφήματα και γράμματα φορτωμένα.

Πώς διασχίζει κανείς καλύτερα το δρόμο;

Με οδηγίες από αστυφύλακα; Ή από γάτες οδηγημένος;

Ο Τζέιμς Τζόις, σεσημασμένος αναρχικός της ύπαρξης,
δεν έχει καμιά αμφιβολία για την απάντηση και είναι
αποφασισμένος γελώντας να τη μοιραστεί με τους κατοίκους
της Κοπεγχάγης μια που, απ' όσο φαίνεται, η πατρίδα
του Άμλετ ξεχειλίζει από αστυφύλακες
μα έχει ξεμείνει από γατιά!

Γραμμένο το 1936 σε μια επιστολή προς τον τετράχρονο
εγγονό του, αυτό το εύθυμο παραμύθι συνιστά
έναν τζοϊσικώς αναιδέστατο *Δούρειο Γάτο* που χλευάζει
την καταστολή μαθαίνοντας σε παιδιά
και μεγάλους να διασχίζουν ελεύθεροι το δρόμο, χωρίς
οδηγίες από αστυφύλακα. Μόνο από γάτες οδηγημένοι.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΓΑΤΟΙΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ISBN 978-960-496-985-2

9 789604 969852

ΚΩΔ. ΜΗΧ. ΣΗΜ.: 11979